

Mechorosty přírodní rezervace Lhotka u Přerova

Zbyněk H r a d í l e k - Vítězslav P l á š e k

Bryophytes of Lhotka u Přerova Nature Reserve. - Čas. Slez. Muz. Opava (A), 51:230-232, 2002

A b s t r a c t: Authors present the results of current bryofloristic investigation in the locality with regard to historical data. In addition a botanical characteristic of the locality on the support of presence of significant species of plants is given. The investigated changes of the locality are comments. The recent specimens are deposit in bryological herbariums OL and OP.

K e y w o r d s: Bryophytes, Lhotka u Přerova, Moravia, Czech Republic

Úvod

Již 45 let uplynulo od zveřejnění prvního článku o flóře a vegetaci současné přírodní památky Lhotka u Přerova (Pospíšil 1957). Není náhodou, že již ve 20. letech minulého století tato lokalita upoutala pozornost Ferdinanda Webera a později i dalších floristicky zaměřených botaniků - Františka Kvapilíka, Valentina Pospíšila, Bohumila Šuly, Čestmíra Deyla a mnohých dalších. Výsledky svých botanických průzkumů rezervace z poslední doby podali Rauch (in litt.), Deyl (in litt.) a Hrabovský (in litt.).

Bývalá pastvina se nachází v údolí Olešnice u obce Lhotka asi 4 km SSZ od Přerova. Strmá skalnatá stráž budovaná horninami kulmu (břidlice, droby) s JV, J a JZ orientací se vypíná nad údolím říčky Olešnice v nadmořských výškách 240 - 270 m. Území patří k fytogeografickému okresu 76. Moravská brána, podokresu 76b. Tršická pahorkatina a nachází se na rozhraní kvadrátů 6470 a 6570 střeoevropské mapovací sítě. Rezervace byla vyhlášena v r. 1951 a důvodem byla ochrana zbytku vousatkové skalní stepi.

Vyhlášení rezervace však znamenalo zastavení pastvy. Tato skutečnost a zřejmě i globální vlivy změnilly tvářnost tohoto místa. Velkou část lokality zarostly dřeviny a na místech s hlubšími půdními horizonty se rozrostly konkurenčně silné trávy *Brachypodium pinnatum* (L.) P. Beauv., *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth a *Arrhenatherum elatius* (L.) J. et C. Presl.

Protože dr. V. Pospíšil ve svém článku jmenoval i některé teplomilné mechorosty, jevílo se zajímavé zhodnotit současnou flóru mechorostů rezervace a pokusit se nalézt jím zjištěné fytogeograficky významné druhy. V průběhu posledních 14 let byla lokalita vícekrát navštívena a přitom byly zaznamenávány zjištěné mechorosty i cévnaté rostliny. Současný průzkum se týkal jen území stávající rezervace. Zcela opominuta byla druhá část původní rezervace nacházející se na západ od silnice do Lhotky. Ta byla již dříve vyjmuta z ochrany a následně zde bylo postaveno několik rekreačních chat.

Seznam taxonů

V seznamu jsou uvedeny jen druhy, nalezené na lokalitě během našeho aktuálního průzkumu. U některých taxonů pak následuje odkaz, a to v případě, že údaj byl již někdy publikován. Recentní sběry jsou uloženy v herbářích OL a OP.

Játrovky (*Marchantiophyta*)

Cephaloziella divaricata (Sm.) Schiffn., *Lophocolea heterophylla* (Schrad.) Dumort., *Lophozia excisa* (Dicks.) Dumort., *Marchantia polymorpha* L., *Riccia canescens* Steph. (Pospíšil 1957 sub *R. ciliata*, Duda 1968), *R. glauca* L., *R. sorocarpa* Bisch. (Pospíšil 1957).

Mechy (*Bryophyta*)

Amblystegium serpens (Hedw.) B.S.G., *Atrichum undulatum* (Hedw.) P. Beauv., *Barbula unguiculata* Hedw., *Brachythecium albicans* (Hedw.) B.S.G., *B. populeum* (Hedw.) B.S.G., *B. rutabulum* (Hedw.) B.S.G., *B. salebrosum* (F. Weber et D. Mohr) B.S.G., *B. velutinum* (Hedw.) B.S.G., *Bryum alpinum* With., *B. argenteum* Hedw. (Pospíšil 1957), *B. capillare* Hedw., *B. klinggraeffii* Schimp., *B. rubens* Mitt., *B. subelegans* Kindb., *Buxbaumia aphylla* Hedw., *Ceratodon purpureus* (Hedw.) Brid. (Pospíšil 1957), *Cirriphyllum piliferum* (Hedw.) Grout, *Dicranella heteromalla* (Hedw.) Schimp., *D. staphylina* H. Whitehouse, *Entosthodon fascicularis* (Hedw.) Müll. Hal. (Pospíšil 1957), *Eurhynchium angustirete* (Broth.) T. J. Kop., *E. hians* (Hedw.) Sande Lac., *Fissidens bryoides* Hedw. (Pospíšil 1957, Hradílek in litt.), *F. dubius* P. Beauv. var. *mucronatus* (Limpr.) Kartt., Hedenäs et Söderstr., *F. taxifolius* Hedw., *Grimmia laevigata* (Brid.) Brid. (Pospíšil 1957), *G. pulvinata* (Hedw.) Sm., *Hedwigia ciliata* (Hedw.) P. Beauv. (Pospíšil 1957), *Homalothecium lutescens* (Hedw.) H. Rob. (Pospíšil 1957, 1964), *H. sericeum* (Hedw.) B.S.G., *Hypnum cupressiforme* Hedw., *H. cupressiforme* Hedw. var. *lacunosum* Brid., *Plagiomnium affine* (Blandow) T. J. Kop. (Pospíšil 1957), *P. cuspidatum* (Hedw.) T. J. Kop., *P. undulatum* (Hedw.) T. J. Kop., *Plagiothecium cavifolium* (Brid.) Z. Iwats., *P. laetum* B.S.G., *P. nemorale* (Mitt.) A. Jaeger, *Pleuridium acuminatum* Lindb. (Novotný 1993), *Pleuridium subulatum* (Hedw.) Rabenh. (Pospíšil 1957, Novotný 1993), *Pleurozium schreberi* (Brid.) Mitt., *Pohlia nutans* (Hedw.) Lindb., *Polytrichum formosum* Hedw., *P. piliferum* Hedw. (Pospíšil 1957), *Pylaisia polyantha* (Hedw.) Schimp., *Racomitrium canescens* (Hedw.) Brid. (Pospíšil 1957), *Rhytidiadelphus squarrosus* (Hedw.) Warnst., *Scleropodium purum* (Hedw.) Limpr., *Syntrichia ruralis* (Hedw.) F. Weber et D. Mohr (Pospíšil 1957), *Thuidium abietinum* (Hedw.) B.S.G. (Pospíšil 1957), *T. philibertii* Limpr., *Tortula acaulon* (With.) R. H. Zander, *T. muralis* Hedw., *T. truncata* (Hedw.) Mitt., *Weissia brachycarpa* (Nees et Hornsch.) Jur. (Pospíšil 1957), *W. longifolia* Mitt.

Z území rezervace byly ještě publikovány další dva druhy, které se nám nepodařilo recentně potvrdit. Jsou to: *Acaulon muticum* (Hedw.) Müll. Hal. (Pospíšil 1978) a *Campyliadelphus chrysophyllus* (Brid.) Kanda (Pospíšil 1957).

Rezervace je z větší části vlastně vyprahlá stráň s poměrně uniformní mechovou pokrývkou. Na skalních teráskách převažují *Ceratodon purpureus*, *Racomitrium canescens* a *Bryum argenteum*. Ale jinak jde o pestré mozaiku dobře i fragmentárně vyvinutých společenstev xerothermních bylin, včetně fragmentu kyselého doubravy, kde byly zaznamenány *Buxbaumia aphylla* a *Lophozia excisa*.

Pospíšil ve svém článku zmiňuje jen 18 druhů mechorostů. Další 2 druhy byly zmíněny později. Jistě to nejsou všechny druhy, které na lokalitě zaznamenal. Celkem bylo v rezervaci aktuálně zjištěno 7 druhů játrovek a 55 druhů mechů.

Z floristického srovnání by se mohlo zdát, že rezervace je ve stejném stavu jako před 50 lety. Dominantní nebo nápadné druhy jako např. *Festuca rupicola* Heuff., *Acosta rhenana* (Bor.) Soják, *Dianthus carthusianorum* L., *Thymus pulegioides* L., *Potentilla heptaphylla* L., *Stachys recta* L., *Leopoldia comosa* (L.) Parl., *Eryngium campestre* L., *Rosa gallica* L., *Pilosella officinarum* F. W. et C. H. Schultz, *Pseudolysimachion spicatum* (L.) Opiz, *Seseli annuum* L. a mnohé další zde rostou stejně jako před půl stoletím. I méně nápadné, ale významné druhy zde dodnes rostou, např. *Phleum phleoides* (L.) Karst., *Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng, *Asperula cynanchica* L., *Koeleria macrantha* (Ledeb.) Schult., *Myosotis stricta* Link ex Roem. et Schult. Nově zde byl na jaře r. 1999 nalezen silně ohrožený druh květeny ČR *Veronica agrestis* L.

Dá se říci, že část východně od lomu se z hlediska druhového složení příliš nezměnila. Vegetace ale doznala výrazných změn, hlavně ve prospěch dřevin a konkurenčně silných bylin. Početnost a pokryvnost xerothermních játrovek *Riccia canescens* a *R. sorocarpa*, jakož i mechu *Grimmia laevigata*, kterou Pospíšil (1957) uvádí ve svých fytoecnologických snímcích mechovo-lišejníkových společenstev lokality, je z dnešního pohledu neuvěřitelná. Stélky *Riccia canescens* se nacházejí jen velmi sporadicky a populace *Grimmia laevigata* se rovněž zmenšily nepochybně častým zlézáním skalek návštěvníky lomu.

L i t e r a t u r a

- D e y l, Č. (in litt.): Přírodní rezervace Lhotka u Přerova. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Olomouc, 1990, 3 pp., Olomouc.
- D u d a, J. (1968): *Riccia canescens* Steph. - In: D u d a, J. et V á ň a, J., Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei - II. - Čas. Slez. Muz. Opava (A), 17: 36 - 40.
- H r a b o v s k ý, S. (in litt.): Přírodní památka Lhotka u Přerova. Bryologický průzkum. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Olomouc. 1999, 11 pp., Olomouc.
- H r a d í l e k, Z. (in litt.): Krondlovky sekce *Fissidens* rodu *Fissidens* Hedw. (*Bryophyta*) v České republice a na Slovensku. (Doktorská disertační práce) UP Olomouc, 2002, 204 pp. Olomouc.
- N o v o t n ý, I. (1993): Rod *Pleuridium* Rabenh. (*Musci: Ditrichaceae*) v Československu. - Acta Mus. Moraviae, Sci. nat., Brno, 77: 99 - 121.
- P o s p í š i l, V. (1957): "Lhotka", lokalita xerothermní květeny na jihozápadních výběžcích Oderských hor. - Ochrana přírody, Praha, 12 (10): 281 - 285.
- (1964): Die Mährische Pforte, eine pflanzengeographische Studie. - Acta Mus. Moraviae, Sci. nat., Brno, 49: 103 - 190.
- (1978): Moose *Acaulon muticum* (Hedw.) C. Müll., *A. triquetrum* (Spruce) C. Müll. und *Phascum curvicolle* Ehrh. in der Tschechoslowakei. - Acta Mus. Moraviae, Sci. nat., Brno, 63: 57 - 70.
- R a u c h, O. (in litt.): Přírodní rezervace Lhotka u Přerova. - Referát ŽP OÚ v Přerově, 1979, 5 pp., Přerov.

Adresy autorů: Zbyněk Hradílek, katedra botaniky PřF UP Olomouc, Tř. Svobody 26, 711 46 Olomouc
Vítězslav Plášek, botanické pracoviště Slezského zemského muzea, Tyršova 1, 746 46 Opava